

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list s prilogo „Vrtnar“.

Uradno glasilo
c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Urejuje Gustav Pirc, družbeni tajnik.

„Kmetovalec“ izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stoji s prilogo vred 2 gld., za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 1 gld. na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) zaračunajo se po nastopni ceni: Inserat na celi strani 16 gld., na $\frac{1}{2}$ strani 8 gld., na $\frac{1}{4}$ strani 5 gld. in na $\frac{1}{8}$ strani 3 gld. Pri večjih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje. Vse inserate zunaj Kranjskega sprejemata le Haasenstein & Vogler na Dunaji (Wien, I., Wallfischgasse Nr. 10).

Vsa pisma, naročila in reklamacije pošiljati je c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, v Salendrovih ulicah števil. 5.

St. 23. V Ljubljani, 15. decembra 1888. Leto V.

Obseg: Varnostna razpora. — Naši raki. — Razne reči. — Vprašanje in odgovori. — Gospodarske novice. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Inserati.

Varnostna razpora.

Ob oranji med drevjem, med turščico ali med plantami delajo razpore, t. s. premični deli vage, mala vaga, tudi drikelje imenovani, mnogo škode drevju, trtam, turščici i. t. d. Ako pa pritrdiš vrv (štrango) na razpore tako, kakor ti kaže podoba 47., lahko preprečiš škodo. Naredi namreč konec vrvi voz, in potegni jo skozi luknjo v razpori. Ob koncih razpore so zareze, v katerih leži vrv. Da ne zdrči vrv iz razpore, priveži jo z močnim motvozom ali žico. Ako razpora zadene ob drevo ali trto, zdrči, ne da bi kaj poškodovala. Ako imaš mlado drevje, dobro je vrv oviti z mehkiimi conjami, da ne obdrgne mlade lubadi. Sploh pa priporočamo za oranje po njivah, koder je drevje ali koder so trte, prav kratke razpore.

Naši raki.

(Spisal prof. Iv. Franke.)

Kako pa rak zaide sem v „Kmetovalca“, saj ne raste niti na polji niti na vrtu ali v gozdu, in kaj hočete z rakom na tem mestu vzlasti zdaj, ko ga skoraj nikjer ni več dobiti, ko je kuga do malega vse pobrala? Tako bo morda vprašal kateri bralec ugledavši zgornji naslov. Res, rak in njegov element, voda, ne spadata h kmetijstvu, vendar ima pa tudi voda, posebno račja, veliko gospodarsko vrednost, in ker je „Kmetovalec“ gospodarski list, edini v deželi, naj privoščii prostora razpravi o tej gospodarski stroki, posebno zdaj, ko je kuga

prebolena, in bo treba čim prej mogoče opustošene vode zopet naseliti z raki.

Rak je lep denar donašal v deželo. Prof. Fr. Erjavc cenil letni skupek za kranjske rake na 20.000 gld. (Ljublj. Zvon I. I. str. 311.). Ta cenitev je prej prenizka nego previsoka; trženje z raki ni bilo povsod razvito, po nekaterih krajih se je komaj pričelo, po drugih se še zavedali niso, koliko grošev in goldinarjev je mogoče dobiti za rake brez posebnega truda, ko je kuga nastopila in uničila vpejlano trženje in seveda ves nadaljnji mogoči razvitek te kupčije. Zdaj znaša skupek za naše rake manj stotakov nego prej tisočakov. Vseh rakov vendar ni pokončala kuga. Nekaj vodá ostalo je popolnoma zdravih, druge nekoliko. Mogoče je dobiti te denarjenosne živali

Podoba 47.

iz domačih vodá, kolikor je bo treba opustošenim za novo namnožitev. Prepustiti prirodi sami, da popravi in nadomesti, kar je siloma vzela, t. j. čakati, da bi se raki zopet sami zaredili, bilo bi isto, kakor puščati na rodnem polji, katero je pobila toča, mnogoletno praho brez vsacega dela in brez dohodkov. Petnajst, dvajset let bi minulo, predno bi se raki sami namnožili do prejšnjega števila, in v najboljši račji vodi, v Krki, učakal bi stoprv prihodnji rod toliko rakov, kolikor jih je bilo pred kugo. Rak je toliko vreden, spečava se tako lahko in daje tako malo opravila, da se bodo troški za novo naselitev njegovo bolje vračali, nego pri katerem si bodi drugem gospodarstvu. Predno pa bodemo preiskovali, na kak način naj bi poskušali zopet rakov naseliti po opustošenih vodah, oglejmo si nekoliko pot, katero je kuga hodila, ker prav ta pot nam bo dajala navod k pravemu ravnanju ter nas varovala neuspešnih poskusov.

Račja kuga se je razširjala po Donavi doli in iz te po Savi gori v kranjske vode, vedno prodirajoč toku vode nasproti. Mnogo, vendar ne vse naše vode so račje, t. j. imajo plemenite rake — katere nazivljemo v tem spisu na kratko rake — nekaj koščakov se pa nahaja skoraj v vsaki vodi. Dasi tudi so se koščaki bolje ustavljali kugi nego plemeniti, vendar so trosili bolezen dalje po pustih vodah v rodovitne in polne plemenitih. Sicer se je kuga širila prav svojeglavo, časi preskočila kak potok in ga zgrabila pozneje nego druge, ki se izstekajo više v Savo. Po nekaterih vodah je počistila skozi do zadnjih izvirkov, po drugih pustila nekaj koščakov, ustavila se je pa tudi popolnoma v zgornjem toku vode. Prodirala je kuga tod hitro, v nekoliko tednih po vsej vodi, drugod se je pomikala počasi navzgor in potrebovala celih pet let do najviše vodice; ni je zadržavala ne ledena zima ne toplo poletje.

Kolpa je prišla prva na vrsto; 1880. l. mrlji so rak. pri Metliki, šele čez štiri leta pri Poljanah (Stari trg). Tod pa ne več vsi, in dve uri više, v Žlebeh, in dalje gori po dolini ostali so vsi čisto zdravi. Ker se je pokazal pri Poljanah in nizdolu proti Vinici nov zarod, ker je zopet tod primeroma obilo drobne živali, po 2—3 palce dolge, ni dvombe, da je Kolpa prebolela. Tudi po Vlahini, ki jo štejejo med najrodovitnejše račje vode, nastopala je kuga počasi, 1881. prilezla je v Zagradec in v dveh letih do izvirkov, pomela je pa do čistega. V Krki so poginili vsi raki od ustja noter gori do vasi Krke, torej do izvirka, med mašami l. 1882. Da je bolezen pririla po podzemeljskem toku na Grosupeljsko planoto, s katere prihajajo potoki kot veliki studenci nad vasjo Krko na dan, potrebovala je kuga dve leti in še tri, da je podavila rake po vseh malih potokih te planote; opazovali so namreč še l. 1887. v potoku Starem bregu pri Stari vasi mrtvih. V Temenici nastopila je kuga leto dni pozneje nego v Krki in trajala do 1884. l. Od Kamenpotoka naprej gori pa ni cepnil noben rak, in zdravi so kakor nekdanj, manj pa jih je le vsled tega, ker jih preveč lové. Ker so uže posebno zadnje poletje opazili pri Trebnjem nov zarod, smemo sklepati, da je Temenica razkužena. V Radovlji, nižem dotoku Krke, cepali so raki istega leta ko v tej; nad Škocijanom ostalo jih je nekaj, in pod Klevevžem pokazal se je uže 1887. l. nov zarod. Nad Klevevžem v ozki, uro dolgi in jako strmi soteski, koder so od nekdanj večinoma koščaki, ustavila se je kuga popolnoma, in dalje po Štatenberški dolini, kjer je v sicer majhnem, pa rodovitem travniškem potoku obilo najokusnejših rakov, niso opazili nikakeršne bolezni. V Laknici, ki se izteka nad Škocijanom v Radovljo, pocepali so pod izvirkom šele 1887. V Ljubljani in po njenih dotokih nastopila je kuga istega leta ko v Krki, v Mirni pa, ki se izteka toliko niže v Savo, razširila se je dve leti in v Šmarski reki pri Litiji eno leto pozneje, podavila pa je vse temeljito.

V porečji Ljubljaničnem prizanesla je kuga potoku Reki, ki se izteka pri Sostrem v glavno reko, in malemu potočku pri Velikih Vrhnjah nad Šmarijem, ki po kratkem, kakih 200 m³ dolgem podzemeljskem toku stopa pri Razdrtem na Ljubljanskega barja polje in teče dalje skozi Škofljico. Tu je tako kratki podzemeljski tok ustavil kugo, oni od Krke do Kopanja najmanj dve uri dolgi pa je ni mogel. V Rači in Radomlji pocepali so raki 1882. l. počenši v dveh letih. Po Pešati je kuga lezla zopet počasi navzgor; pri ustji se je začela istega leta ko v Krki in Ljubljani, nad Mengišem nastopila je šele tri leta pozneje, in v dotoku Tujnici bilo je še 1886. l. polno lepih rakov, leto pozneje pa nobenega več. Po

vsem porečji Pešate poginili so vsi raki, le v potočku Všici pri Cerkljah, ki se pa gubi pod vasjo Vasico po polji in travnikih, ostali so zdravi. V porečji Sorškem mrlji so raki 1885. l. v Žirh, v Žabnici, ki steče le o povodnji čez travnike pod vasjo Žabnico v Soro, leto pozneje, v račjih grapah pa, ki se iztekajo v Kokro, 1885. l. Letos (1888) niso nikjer zapazili račje kuge, torej je svoj tek dovršila.

Poskušali so po več krajih že zopet nasaditi rakov, toda s povoljnim uspehom edino v Črnomlji, drugod so izpuščeni raki izginili brez sledu. V Črnomelj dobivali so jih iz bližnjih hrvaških potokov, katerih se kuga ni prišla. Zadnji dve leti so jih izpuščali, kolikor jih je bilo moči dobiti, skupaj več nego 5000, v Vlahino gosto skupaj. To je veliko v primeru majhen kos potoka, ter so se tu zopet udomačili. Pri Zagradci 280 v isti potok izpuščenih rakov izginilo je pa brez sledu; požrle so jih ribe, kakor bo razvideti pozneje. 1885. l. kupil je Anton Godec, ribič na Krki, po naročilu knez Auerspergovega upraviteljstva 2800 rakov; niti od onih 800, katere je Godec sam izpustil v zgornji Krki, niti od drugih niže v isto reko izpuščenih se le eden ni več pokazal. Godec je dobil te rake iz Grosupeljskih potokov, iz takrat okužene vode, Krka je dobila tedaj v novič kal bolezni, samo škoda, a nikakeršne koristi. V Krko so jih izpuščali tudi pri Otočci po 80 ali malo čez 100 na enkrat. Krka je tam globoka, tla so jej od „rastočega kamena“, polna lukenj, spok in drugih skrivališč, kraj posebno ugoden rakom. Tu je bilo videti jasno, kam tako mala peščica rakov izgine v veliki vodi. V vodo vrženi raki, nevajeni novega položaja, lezejo počasi po tleh; približa se kaka večja riba, klin, mrena, in pobere raka; kmalu so vse večje ribe iz obližja pri rakah in jih pobirajo. Pošljejo po ribiča, naj pride ribe bost. Ta res ubode par požrešnic, ribe šinejo vsaksebi za malo časa, odpoditi jih pa ni moči, slednjič se skali voda in zapreči daljše opazovanje. Drugi dan ni bilo ni rakov ni rib. Ko so pri jezu pod Novim mestom vložili nekaj rakov, pustila je vidra takoj prvo noč sled, da so ji raki dobro teknili. V Želimljah napravili so umetno rakarstvo in vložili 1000 rakov l. 1887; vsi so poginili s pojavi kužne bolezni. Tu še ni bila razkužena voda, ker na Blokah, od koder so jih prenesli, zdravi so raki popolnoma. Poskušali so tudi drugod še naseliti rakov, toda, kakor rečeno, brezuspešno iz enakih vzrokov, iz katerih pri navedenih slučajih.

Da gre ribam mehke rak posebno v slast, znano je obče, da jih pa žro vsak čas, če imajo tudi trdo lupino, le nekoliko dokazov. Vsi ribiči in zvedenci ob Krki pripovedujejo, kako so klini, mreine in tudi somi shujšali po račji kugi: život jim je bil tenak ko trska, le glava je ostala debela, ter niso bili užitni. Šele čez dobro leto privadile so se te ribe, da so iskale si druge hrane, vendar klini ne rasto več tako hitro in jih je veliko manj nego prej. Isto velja o somih. Ščuka sicer nikjer ni shujšala vsled račje kuge, raka pa pobere, bodi si trd ali mehke. V Krki so bili raki večim ribam glavna hrana, zato tudi novo naseljenje v tej reki ne bo lahko, kakor v nobeni vodi ne z večimi rakožrtnimi ribami. V Vlahini pri Zagradci so po račji kugi somi od lakote medleli, in tudi mrtvih so našli. Kmalu za raki minuli so tudi somi.

Na podlogi teh podatkov naj sledi navod, kako naj bi poskušali novo naselitev. Brez skupnega delovanja interesentov iz vsacega porečja vsaj ni pričakovati uspeha, posamezni mali poskusi se ne bodo nikdar izplačali. Največ bi olajšalo delo in troške in najbolj zagotovilo dobro srečo skupno postopanje za vse važnejše račje vode cele

dežele. Ker je kuga v vsakem porečju nastopila naj-pozneje po izvirkih, po malih vodih, treba je tudi naselitev tu pričeti, n. pr. za porečje Krke naj se vložijo najprej raki po potočkih Grosupeljske planote, v zgornji Lanknici i. d., za porečje Pešate v Tujnici, za porečje Ljubljani v Zelimeljščici i. t. d. Po takih malih vodih preti naši živali najmanj nevarnosti, zadostuje je manjše število, lahko jo je opazovati, kako se počuti, in spoznati, je li voda gotovo razkužena. Imenujmo to prvi mali nasad. Pa tudi prvi nasad mora biti izdaten, 200—300 rakov na uro hoda (ob vodi) za vsak izbrani potoček. Vršil naj bi se prihodnjo spomlad, kadar „se vode glihajo“, kakor pravijo ribiči, t. j. kadar so precej enake toplote in blizu tiste ko zrak. Samice so spomladi opljene, in žival najbolje pretrpi prenašanje. Ako ostane prvi zdrav, naj sledi prihodnjo jesen drugi nasad, veči mimo prvega po istih potokih, v katere smo izpustili rakov prvokrat, toda niže v porečju, v večji vodi po najprimernejših krajih, koder je še malo, ali bolje, koder ni še nič rakom nevarnih rib. Tudi jeseni „se glihajo vode“ med seboj in z zrakom. Število nasada naj bo primerno vodi večje, okoli 1000 za vsak potok, ker tu se bo žival že bolj raztresla in se nekoliko pogubila na razne načine. Ako se pokaže tudi pri drugem poskusu dovoljen uspeh, naj sledi drugo pomlad glavni ali veliki nasad v glavni reki, zopet v številu, velikosti reke primernem. V Krki nekoliko tisoč ne bo zadostovalo, manj nego 10.000 ne bo smel znašati glavni nasad, da bo v resnici pomagal. Prej bo pa treba to kakor druge vode pripraviti za ta nasad, t. j. izbrati in določiti najprimernejše kraje, v katere naj bi jih vložili po 500—1000 blizu skupaj, t. j. po kake četrt ure ob reki; po teh krajih naj se prej polovijo kar le mogoče večer rakojede ribe, katere bo treba preganjati sploh toliko časa, dokler se raki ne bodo toliko pomnožili, da jih bo dovolj ribam in — ribičem, kakor je bilo pred kugo. V tem slučaju ni vredna rakojeda riba nikakega varstva, v Krki ter tudi po drugih račjih vodah ne hodi riba glede vrednosti z rakom kaj v poštev, in gotovo bi bilo prav vsem interesentom, če poginejo vse ribe, velike in male, da bi le imeli zopet rakov. Dasi je to jasno in razumno, vendar ni pričakovati popolnečasne prostosti za preganjanje rib v korist rakom, in treba bo storiti korakov v ta namen.

Za glavnim spomladanskim nasadom bi se moral vršiti jeseni istega leta zadnji, vložiti bi morali vsaj še polovico toliko rakov, in sicer v iste kraje; v prostore, ki bodo med nasajenimi ostali prazni, razlezli se bodo raki že sami, nekoliko jih bo pa raznesla povodenj.

Poleg Krke potrebovala bo tudi Ljubljani in njeni račji dotoki več tisoč rakov, Pešata 2000—3000 in druge vode proti svoji velikosti, dolgoti in množici sovražnih sil.

Vse je prav lepo, rekel bo marsikdo, toda kje bomo dobili toliko rakov, kdo bo štel denarja, in dalje kdo bo vse oskrboval? Ker je za naselitev vsak rak dober, bodisi majhen ali velik, da je le zdrav, ker nam je tu najbolj za število, dobili se bodo raki v deželi, in sicer 1.) v zgornji Kolpi. Jože Žagar, ribič v zgornji žagi pod Kostelom, izjavil je, da se zaveže za 2000 rakov na leto; po vsej Kolpi nalovijo jih pa lahko več nego dvakrat toliko. 2.) V Rašici, v obeh Ribniških potokih in v Kočevskem je rakov polno, kolikor jih je bilo. 3.) Bloške grape in one pri Rakitni, potoka Loške in potočki Cerkniške doline, tudi jezero, so račje vode in ostale so popolnoma neokužene. 4.) Po potokih Postojinske planote je rakov, kolikor jih je bilo. Zgoraj omenjena zgornja Radulja in Temenica ni misliti, da bi dali kaj več števila, ker sta potoka v zgornjem toku le majhna, blizu sta pa Krke. 5.)

Notranjska Reka je tudi jako rodovitna račja voda in precej velika. Slednjič bi se dobili raki iz bližnjih hrvaških potokov, od koder so jih dobivali Črnomaljci.

Torej rakov za nasade bi dobili, ne da bi jih bilo treba prav daleč iskati. Kaj pa troški? Za prvi mali nasad zadostuje 5000—6000 rakov, od katerih odločimo za porečje Krško takoj 2500, in sicer v Grosupeljske vode 500, v Višnjico 200, v Lanknico, Senušo, Težko vodo in druge boljše račje potoke ostalo število. Za porečje Ljubljani jih je prvokrat dovolj 1000, nekoliko manj za Mirno in Pešato. Raki za nasade, ne glede na njihovo velikost, dobijo se poprek po 2 kr. eden, pridenimo še 1 krajcar za prenašanje, kar gotovo ni po ceni, potem stane 1000 rakov 30 gld., da pridejo na odločeno mesto, torej za prvi nasad 150—180 gld. To vsoto ima uže c. kr. kmetijska družba odločeno za ribarske namene, in zdaj je ne bi mogla bolje obrniti.

Za drugi nasad bo treba 800—1000 gld., za tretji 2000 gld. in za zadnji zopet 1000, skupaj 4000 gld. Ker so interesenti večinoma obupali, da bi sploh skoraj zopet dobili rakov, ni mnogo računati na njih sodelovanje ob začetku nasajanja; vsa stvar je pa na vsak način tolike važnosti, da je vredna napora in pomoči javnega zavoda, c. kr. kmetijske družbe, in pospeševanja javnih oblastev. Za drugi nasad ne bo odrekel pomoči deželni zbor, in gotovo se bo udeležila tudi vlada z doneskom. Kakor hitro bodo pa uvideli interesenti, da je mogoče zopet naseliti rakov, da je delo uspešno, pridružili se bodo radi. Da bi vsi ali vsaj razumna večina posestnikov ribarskih pravic po dotičnih vodah ne spravili 3000 gld. skupaj, vendar ne smemo dvomiti, ker so ti posestniki večidel imoviti in inteligentni, in gre najbolj za njihovo korist.

Slednjič bo treba vse postopanje urediti, t. j. določiti, kje in koliko živali se bo vložilo v vsak kraj, poskati nabirateljev ali skupovalcev rakov in izročiti izvršitev zaupnim možem po dotičnih krajih. Edino c. kr. kmetijska družba je zavod, ki obsega s svojimi podružnicami v gospodarskem smislu celo deželo in katera bi mogla v ta namen pridobiti dopolnilnih moči v svojo zvezo, ako bi ne zadostovale dosedanje.

Da je v resnici uže nastopil čas tu nasvetovanega postopanja, da ni več prezgodaj pričeti z naseljevanjem rakov, še par dokazov: V Žireh opazili so letos zopet rake, ne da bi jih bil kdo prej izpušal; torej je bolezen tam nekaterim prizanesla. Tudi v Rakovci, malem potoku Besnice za sv. Joštom, prišli so zopet na dan.

Za podlogo ima ta razprava pozvedovanja pri ribičih in drugih zvedencih izza letošnjega potovanja ob vodah Kranjske dežele povodom nove deželne ribarske postave. Vsak, kdor se za stvar zanima, naj blagovoli tu navedene podatke dopolniti in popraviti, če so v čem napačni.

Razne reči.

— Kadar manjka krme, rabi prav dobro žaganje, katero pa tako le priredi: Zmoči je z vodo, osoli ter poškropi s solno kislino. Tako prirejeno žaganje naj leži 6 do 12 ur na majhnih kupih, potem je razgrni in poškropi z vodo, v kateri sta raztopljena soda in klorovo apno. Tako žaganje naj potem čaka zopet 6 do 8 ur, potem pa je dobro za krmljenje. Ako mu prideneš otrobi, žro je goveda in ovce kaj v slast.

— Kako vinu zagatnost odpraviti. Črnemu vinu je zagatnost potrebna, belega zagatnega vina pa ne maramo. Vender je mnogokrat belo vino zagatno, in sicer zato, ker je

predolgo vrelo na tropinah, ali pa sta bila valjarja grozdnega mlina preblizu skupaj, da sta strla tudi grozdnice pelke (peške), katere imajo veliko zagatne črešlovne kisline v sebi. Takemu vinu odvzameš zagatnost, ako narediš za vsak hektoliter vina sneg iz dveh do štirih beljakov. Sneg naj boše potem na hladnem toliko časa, da postane ves tekoč. Tekočo beljakovino precedi skozi platno ter jo prav dobro zmešaj z vinom. Čez nekaj dni postane vino motno, nima več zagatnega okusa in se slednjič očisti. Ako je pa vino še vedno zagatno, tedaj pridene še enkrat beljaka, a pazi, da ne preveč, in ravnaj potem z učiščenim vinom po pravilih umnega kletarstva.

— **Kako ohraniti krompir.** Na Francoskem znajo krompir ohraniti do poznega poletja. To pa tako: V kotel poln kropa denejo dobro opran krompir v mrežastih košarah. Krompir ostane v kropu kake 4 sekunde, potem ga potegnjejo iz njega in ga razspo po tleh, koder se hitro posuši. S takim ravnanjem se umori v krompirji vse življenje, ostane pa dolgo zdrav, okusen in dober, dokler ni novega. Nekateri pridenejo kropu tudi soli, kar je prav. Važno pa je pri tem ravnanji, da se krompir dobro posuši in da se shrani v temno shrambo.

Iz stare smetane narediš okusno maslo (puter), ako domešavaš počasi po 20 do 30 gramov soli na vsak liter smetane. S soljo postane maslo ne le okusnejše, temveč tudi čvrstješe. Vsled soli pa se smetana tudi laže pinji.

— **Zelena krma za kokoši po zimi.** Marsikomu boše znano, kako rada je kuretina listje od akacije. Dobro je zatorej nabirati akacijevega listja, sušiti ga in po zimi ž njim krmiti kuretino.

— **Zakaj krave izvržejo.** Več let uže opazujejo, kako krave časi zaporedoma izvržejo. Časi se širi po hlevu ta nesreča, kakor kuga, ki je nalezljiva. To je sedaj znanstveno dokazano.

Nalezlina se nahaja v nožnici in v posteljčni tekočini ter je nekak poseben plesen ali glivica. Od petega do sedmega meseca vpliva lahko breji kravi na plod tako, da pogine ter ga žival izvrže.

S cepljenjem so to do dobra dokazali. Rabili so v to svrhu takšne krave, ki so bile namenjene mesarju, pa uže poprej večkrat breje.

Ko so jim kužni plesen vcepili, povrgle so krave precej v 9, 10, 15 dneh, pa brez nobenega drugega vzroka, nego ker jim je bil kužni plesen vcepljen.

Kar takšne okužene krave povržejo, treba takoj iz hleva pospraviti, hlev razkužiti, spolovila brejih krav pa s karbolno kislino, seveda dosti zredčeno, do trikrat na teden izprati. S tem se uže veliko doseže.

Rabijo pa tudi karbolno kislino še tako, da jo kravam škropijo pod kožo, kar je po izkušnjah jako dobro.

Bila sta dva hleva, v vsakem po sedem krav, ki so lani vse povrgle, pa letos zopet ubrejele se.

Ž njimi se je poskušalo. Opomniti moramo, da so vselej po 2—4 krave povrgle, čeravno je bil hlev dobro razkužen. Poskušnje vršile so se pa tako, da so od 5. do 7. meseca brejosti vsakih 14 dni po 2krat ali 3krat rabili Pravyajeve brizgalnice ter karbolne kisline pod kožo ob vampovih straneh vbrizgali.

V sleharnem hlevu so pa edno kravo pustili pri miru ter jej niso nič karbolne kisline pod kožo švrkali.

Učinek bil je čuden: po šest krav v vsakem hlevu ni povrglo, ostali dve kravi pa sta obedve v 6. in 7. meseci povrgli.

V nekem drugem hlevu je 23 krav povrglo. Meseca julija so ondi 18 krav zdravili s karbolno kislino na povedani način. Ena krava je dva dni po prvem lečenji s karbolno kislino povrgla, drugih 17 pa ne. To zopet dokazuje, kako dobro sredstvo zoper kužno povriženje je kravam karbolna kislina.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 128. Imam veselje do sadnega drevja in mislim narediti obširen sadovnjak. Zalibog se izpreminja moje veselje vedno le v jezo in žalost, ker mi dela neka miš, pri nas „krtica“ imenovana, mnogo škode. Uničila mi je uže nad 100 drevesec, taki-to pa uničuje tudi vse peške, katere sejem. Peške povaljam sedaj vselej v zmesi od krede in terpentinceva, in v resnici se jih več izcimi nego poprej. Prosim torej, slavno uredništvo, kaj mi je početi, da se varujem prevelike škode? (J. G. v V. pri Sl. Bistrici.)

Odgovor: Miši „krtice“ so drevesnici zelo nevarne, in treba jih je z vsemi silami preganjati. Krtice žive vedno pod zemljo redé se ob koreninah ter morejo v drevesnici narediti velikansko škodo. Sicer se pa žival ne plodi kaj močno, a uže ena krtica lahko naredi veliko škodo. Vrtnar celovške kmetijske družbe g. Hirsch nam je pravil, da je pregnal krtice tako le: Povsod, koder je zapazil mišje rove, odprl jih je in očistil jim vhodne luknje. To je storil na več mestih po drevesnici. Čez nekaj časa je šel gledat, kako je s temi luknjami. Kjer je luknja zadelana, tam je gotovo krtica blizu, kajti boji se zeló zračnega prepaha in zato zadela hitro luknjo. Sedaj odpre vrtnar zopet luknjo in stopi nekaj korakov na stran, v roki ima pa puško, napolnjeno z drobnimi šibrami. Čez nekaj minut pride krtica zopet mašit luknjo, in kadar vidi vrtnar, kako se zemlja premiče, pa ustrelí v luknjo. Precej potem lahko opravi isto delo zopet na drugem mestu. Gosp. Hirsch nam je pravil, da je to edina, najboljša in najhitrejša pomoč proti krticam. Pred kratkim smo pa brali v nekem vrtnarskem listu, da pomaga prav izvrstno nastopni pripomoček. Vzemite koren, razpolovite ga po dolgem in namažite mu porozano ploskev s strupom (fosforom), potem pa zvežite koren tako skupaj, da je zopet cel videti. Takih korenov pripravite več ter jih potaknite na več mestih v mišje rove in sicer pod zemljo. Ta pripomoček Vam priporočamo tem bolj, ker pomaga tudi proti navadnim mišim, katere morda tudi imate. Sadno seme Vam pa priporočamo sejati spomladi, in sicer po načinu, ki je popisan v 1. številki letošnjega „Vrtnarja“.

Vprašanje 129. Blagovolite sporočiti v „Kmetovalci“, kje bi bilo dobiti kako knjigo, v kateri je povedano, kako se je vesti županom v službenih rečeh? (Zv. T. v J.)

Odgovor: Taka knjiga se imenuje „Navod županom“, in dobiti jo je pri Kleinu & Kovači v Ljubljani.

Vprašanje 130. Imam blizu štiri leta staro in za mleko posebno dobro kravo, kateri se so naredile od poletja sem po sencih bradovice. Kar je velikih bradovic, postale so uže črne in krastave. Te bradovice so ob začetku drobne kakor proso, pozneje pa dorastejo do fižola debele. Pri molži boli kravo. Ali je to kaj nevarnega in kako bi se odpravilo? (Fr. Kl. v Hr.)

Odgovor: Kolikor nam je mogoče posneti iz Vašega popisa, niso te bradovice nič drugega nego osepnice (koze). Osepnice niso kravi nič nevarnega in preidejo same, vendar Vam pa priporočamo kravo pokazati kakemu živinskemu zdravniku ter ga vprašati za svet.

Vprašanje 131. Naznanite mi, ali se dobi kje kaka knjiga o zdravljenji živine s homeopatskimi zdravili. V Strupejevi knjigi je marsikaj o homeopatiji, pa premalo natančno, zlasti o količini zdravil. (J. T. v Zal. I.)

Odgovor: Druge take slovenske knjige ni nobene, pač pa je več nemških takih. Imenujemo Vam dve taki nemški: 1.) G. Hübner „Der homöopathische Thierarzt“, Leipzig 1876. 2.) Harry Gooday & James Surmon „Praktisches Handbuch der homöopathischen Thierheilkunde“, Stuttgart 1880.

Gospodarske novice.

* **Gospod Viktor Jombart**, grajščak v Klevevži in ud e. kr. kmetijske družbe kranjske, umrl je dne 3. t. m. na svoji grajščini. — Dne 5. t. m. umrl je pa gospod **Anton Deperis**, posestnik v Vipavi in ud naše družbe. Naj počivata v miru!

* **Gospod župnik Janez Mesar v Bohinjski Bistrici** praznoval je v nedeljo 9. t. m. ob enem s stoletnico Bistriške fare petindvajsetletnico svojega župnikovanja v Bohinjski Bistrici. Bohinjci so porabili to priliko, da so pokazali ljubljenu župniku, koliko ga spoštujejo in kako so mu hvaležni za njegov trud v svojo dušno in telesno blaginjo. Razen mnogih drugih dragocenih daril omeniti nam je lepega srebrnega okvirja v obliki lavorovega venca, v katerem je na porcelan slikana podoba slavljenčeva. Na srebrnih lavorovih listih zapisana pa so imena mlekarških družeb, ki jih je gospod župnik Mesar ustanovil, in katere so mu to darilo poklonile v znak hvaležnosti svoje. Pa tudi še na drug način izkazale so mlekarške zadruge gospodu župniku svojo hvaležnost: Vsaka zadruga poklonila mu je namreč svoj najlepši hleb sira, na katerem je bilo zapisano z zlatimi črkami ime zadrugi. Lepo je bilo videti dolgo vrsto krasno ovenčanih hlebov, ki so bili nekak trden dokaz uspešnemu delovanju gospoda župnika Mesarja na kmetijskem torišči. Na prelepo slavnost odposlala je pa tudi kmetijska družba kranjska svojega podpredsednika gosp. J. Fr. Seuniga in tajnika Pirca, da sta v Bohinjski Bistrici osebno izrazila čestitke kmetijske družbe gospodu župniku in izročila mu lepo izdelano diplomo o častnem članstvu kmetijske družbe. Naj Bog ohrani še mnogo let velezaslužnega moža, njemu v slavo, zavednim Bohinjcem pa v prid.

* **Ustanovni občni zbor za podružnico „Ljubljansko okolico“** je bil 12. t. m. v Ljubljani. Prišli udje so ukrenili, da se okolica razcepi v dva dela, in da se ustanovi za močvirske občine svoja in za druge občine okolične zopet svoja podružnica. Za sedaj ustanovili so podružnico za močvirske občine in izvolili si začasni odbor, ki je sestavljen iz predsednika gospoda Martina Peruzzija in odbornikov gg. Frana Babnika iz Bizovika, Janeza Gamsa iz Iške loke, Andreja Remškarja z Brezovice in Andreja Kneza z Viča. Želimo, da bi podružnica prav čvrsto delovala in mnogo koristnega naredila v svojem področju. Ravno tako pa upamo, da se prav kmalu ustanovi še druga podružnica za ljubljansko okolico, ki bode zavzemala občine po ljubljanskem in savskem polji.

* **Konjarski odsek c. kr. kmetijske družbe kranjske** imel je 12. t. m. občni zbor. Iz zapisnika posnemamo to le: Predsednika namestnik g. dr. Rudesch pozdravi navzočne ude, spomina se odšedšega uda majorja g. Wilda in umrlega odsekovega predsednika g. grofa Thurna. Navzočni gospodje vstanejo v znak sočutja s svojih sedežev. — Gosp. odbornik Lenarčič

prečita letno poročilo odsekovo. — Namesto umrlega grofa Thurna in odšedšega majorja Wilda izvolita se v odbor gg. ritmajster Hanslik in tajnik Gustav Pirc. — Občni zbor ukrene na predlog g. Lenarčiča prositi e. kr. kmetijsko ministerstvo, naj kupuje tudi po Kranjskem lepa žrebeta, katera naj se potem, kakor po drugih deželah, vzgajajo po državnih žrebiščih. — Na predlog g. Lenarčiča ukrene zbor prositi odsek odbor, naj se posvetuje o tem, ali ni bolje postaje za premovanje v Postojini zaradi premajhne udeležbe opustiti, narediti pa novo postajo v Trebnjem. — Ravno tako naj vzprejme odbor v prestres g. Peruzzija predlog, da bi dobivala Vrhnika po več premij, ker pripada k tej postaji največ konjerejcev. — Gosp. Gams predlaga, naj se naredi v ljubljanski okolici še ena postaja za premovanje, na pr. v Šmarji.

* **Na članek o rakah** v današnjem listu, katerega je spisal najboljši ribiški strokovnjak slovenski in najboljši poznavatelj naših ribiških razmer, gospod profesor Franke, posebno opozarjamo naše gospe čitatelje.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Seja glavnega odbora dne 5. decembra 1888.

Pri seji, katero je vodil družbeni podpredsednik gospod Jos. Fr. Seunig, bili so navzočni gg. odborniki: Lenarčič, Murnik, Povše, Robič, Witschl in tajnik Gustav Pirc.

Ker je e. kr. deželna vlada potrdila nova družbena pravila, ukrene glavni odbor natisniti 2000 slovenskih in 500 nemških pravil.

Državno podporo za ovčarstvo ukrenil je glavni odbor uže prej nekoč porabiti, kakor je bilo to navadno do sedaj, in sicer v nakup dobrih plemenskih ovnov ter jih potem razdeliti brezplačno med umne ovčarje. Za l. 1888. kupil je glavni odbor 15 ukviških ovnov in 2 frizijska Odbor ukrene dati frizijska ovna tem le gospodarjem:

Anton Franetiču v Dolenji vasi in mlekarški zadrugi v Stari fužini.

Ukviške ovne dobodo:

Anton Šemrov v Medvedjem brdu, Anton Supan na Breznici, Janez Perme v Gabriji, Anton Svetina v Žirovnici, Jarnej Poljanec v Selu, Matija Penko v Gradci, Fran Fink na Kalu, Jože Grahek v Lokvi, Andrej Toporš v Zalogu, Janez Fröhlich v Vitoščah, Fran Burja v Zlatem polji, Anton Rojce v Zaborštu, Janez Poklukar na Krnici, Anton Kržišnik v Bukovem vrhu, Janez Mertelj v Srednjem vrhu.

Glavni odbor ukrene predlagati e. kr. deželni vladi nastopne sole, da jim podeli državno podporo za solske vrte: Šolo na Dobrovi, v Kostanjevici, v Trzišci, v Spodnji Hrušici, v Sori, v Dolenjem Logatci, v Gorjah in v Adleščah.

INSERATE

sprejema „Kmetovalec“ po ceni, zaznamovani na prvi strani. V „Kmetovalec“ priobčeni inserati imajo najboljši uspeh, kajti list je razširjen posebno po deželi, zlasti pa v premožnejših kmečkih krogih. Zelo priporočljiv je „Kmetovalec“ za objavljenja pri nakupu ali prodaji gospodarskih pridelkov, izdelkov ali potrebščin.

V pisarni c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani

(Salendrove ulice št. 5)

dobiti je sledeče slovenske kmetijske knjige:

- Dr. J. Bleiweis: **Nauk o umni živinoreji.** Cena 80 kr.
 „ „ „ **Nauk, kako zdrava in bolna kopita podkovati in kopitne boleznii ozdravljati.** Cena 50 kr.
 „ „ „ **Nauk klavno živino in meso ogledovati.** Cena 20 kr.

Gustav Pirc: **Mlekarstvo.** Cena 10 kr.

L. Porenta: **Novi kranjski panj po Dzierzonovi osnovi.** Cena 10 kr.

Adolf Trientl: **Stelja in gnoj.** Cena 10 kr.

W. Schleicher: **Živali kmetijstvu in gozdarstvu koristne.** Cena 10 kr.

M. Rant: **Opis najnavadnejih, sadjereji škodljivih mrčesov.** Cena 10 kr.

Dr. Simon Strupi: **Zininozdravništvo.** Cena 1 glid. 80 kr.

 Naročene knjige pošilja kmetijska družba po poštnem povzetju, kedor pa denar naprej pošlje doda naj tudi znesek za pošto.

RAZGLAS

gospodarjem, ki želijo semena ruskega lanu.

Družba kmetijska kranjska bode prihodnjo spomlad zopet v stanu, gospodarjem našim pravo seme ruskega (rigajskega) lanu iz državne podpore po niži ceni dati, kakor je drugod na prodaj. Da pa odbor ve, koliko naj naroči semena, zato vabi gospodarje, kateri želijo tega lanu, ki v vsem prekosi naš domači in vsak drug lan naj se kmalu, zadnji čas pa

do Svečnice,

oglaso pismeno ali ustno, v pisarni kmetijske družbe, da odbor zve, koliko naj lanu naroči. (82—1)

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Sadjarji!

Vsled znižanja vožnih tarifov južne železnice za sveže sadje, pogajam se z večjo firmo radi kupčije več vagonov po plemenih odbranih

zimskih namiznih jabolk

in Vas uljudno vabim, da mi penudbe z uzorci blagovoljno v kratkem določite.

(78—2)

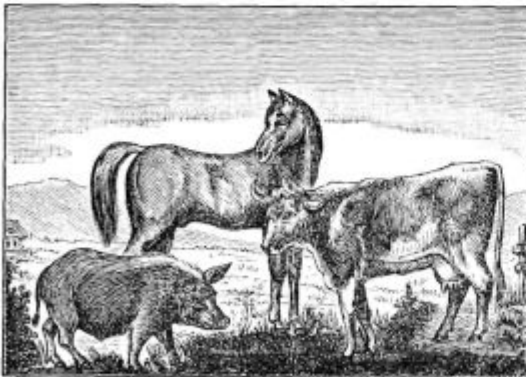
V. H. Rohrmann, Ljubljana.

Živinski prah,

katerega izdeljuje

Piccolijeva lekarna „pri Angelu“ na Dunajski cesti v Ljubljani.

Izvrsten najboljši pripomoček proti vsim boleznim pri konjih, kravah in volih. Kdor jih hoče ohraniti zdrave in jih obvarovati vsake nalezljive bolezni, naj dá konju, kravi, ki molze, itd. vsaki dan 2 žlici tega prahu. Ako je pa ži al že bolna, naj ji dá vsaki dan 2—3krat po eno polno pest. Ako je to še premalo in je treba večjega učinka, kakor na

pr. pri vnetici črev, koliki, itd. naj dá živali večjo ali dvojno mero na vsako 1—2 uro. Živalim, zbolelim zaradi nečiste krvi, naj se dá 3krat na dan po 2 žlici.

Za drobnico, kakor teleta, prešiče, ovce itd. zadostuje, da ostane zdrava, 2krat na dan po pol žlice; kot zdravilo zoper gori omenjene bolezni naj se pa daje tretji del tega, kakor večji živali. Najbolje je, ako se pomeša živinski prah z otrobi, ali se daje na kruhu; če to ni mogoče, se mora z vodo pomešati in na kak način živali vlivati.

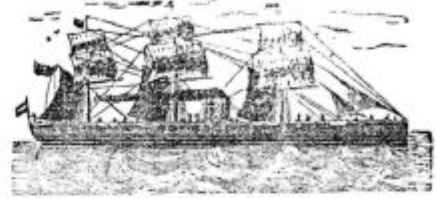
En paket velja 25 kr.

(19—19)

Najfinejšo ajdovo moko po 15 gold.
srednjofino ajdovo moko po 11 gold.

Metriški cent z vrečo vred prodaja (78—2)

mlin v logu (Aumühle) pri Ptuj. (Štajarsko.)

Važno za popotnike v Ameriko.

Kdor želi po ceni, dobro, hitro in varno potovati v severno ali južno Ameriko i. t. d., naj se zaupljivo obrne na od slavne c. kr. deželne vlade v Ljubljani potrjenega glavnega zastopnika za potovalce

J. Paulin-a v Ljubljani,

Marijin trg št. 2.

(73—5)

Tu se dobijo vožne karte s polno garancijo od Ljubljane naravnost do vsakršne postaje v severni in južni Ameriki, Avstraliji, Afriki i. t. d. po zopet mnogo znižanih cenah, ravno tako se tudi vsakršnemu posvetovanju radovoljno služi.

Vožnja preko Ljubljane in Beljaka priporoča se tople le v prid potovalcem, ker je veliko krajša in cenejša kot ona preko Dunaja

Vožnja traja od Ljubljane do Amerike le okoli 13 dni in cena s hrano na parobrodu od 60 gid. naprej.

Gospodu
G. PICCOLI-JU, lekarju „pri Angelu“
v Ljubljani.

Moj sin je trpel skozi dve leti vsled gastralgije, slabega prebavanja in želodčnega krča, da ga je ta bolezen vsega sluhajala in skoro uničila. Pri njem poskušal sem vsa sredstva, ki nam jih naša veda zadaje in tudi nisem pozabil najrazličnejših rudninskih vod. Toda zboljšek bil je le za malo trenutkov. Sledujoč si domislil, poslužiti se Vaše zelo pohvaljene esence za želodec, in vspeh je bil tako nagel in sijajen, da je moj sin porabil samo 6 stekl. popolnoma ozdravil.

Pri takem vspehu morem Vaso esenco le najgorkeje priporočati vsem trpečim vsled slabe prebave, zlate žile itd., ter Vas tudi pooblastim, da to spričevalo moje hvalečnosti kot v resnici zaslužno pohvalo tudi razglasite.

V Trstu 1887.

Dr. Leon Levi

Izdelovatelj pošilja

esenco za želodec

v zaboječih po 12 steklenice za 1 gid. 36 kr., poštne stroške trpé p. t. naročniki.

Posamezne steklenice dobijo se pa razven pri izdelovatelju lekarju PICCOLI-ju „pri Angelu“ v Ljubljani po 10 kr., tudi še pri lekarju Rizzio-ju v Rudolfovem in skoraj po vseh lekarnah na Primorskem, Tirolskem, Koroškem, Štajarskem in v Dalmaciji in sicer po 15 kr. steklenica. (39—15a)

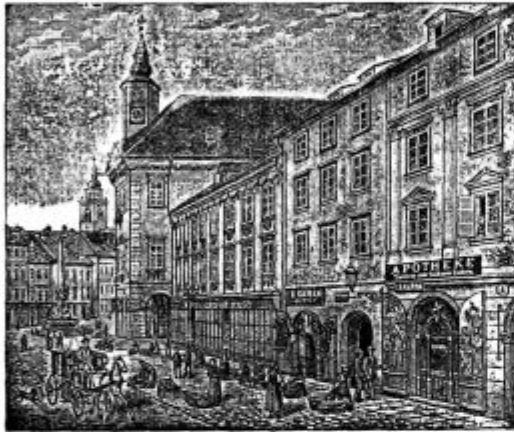
10.000

parov zimskih hlač za moške, ki so bile namenjene za izvoz, ostalo je nazaj, ker so povišali colnino. Jaz sem dobil nalogo te hlače posamezne ali več skupaj prodati po vsaki ceni. Jaz dam tedaj par

zimskih hlač le za 2 gld.

(t. j. kolikor je delo stalo). Hlače so najboljši nareje po najnovejši dunajski šegi in da nihče ne dvomi, izrečem, da so hlače elegantne, trdne in gorke zimske hlače, katere nazaj vzamem če to ni res. — Ker te hlače hitro kupujejo naj se vsak požuri, kdor jih hoče še dobiti. Kdor naroči, naj naznani dolgot med korakom. — Pošilja se le po poštiniu povzetju. Naslov je: (77-2)

M. Apfel, na Dunaji, I. Fleischmarkt 8/61.

Lekarna Trnkóczy, zraven rotovža v Ljubljani na velikem mestnem trgu,

priporoča tukaj popisana najboljša in sveža zdravila. Ni ga dneva, da bi ne prejeli pismenih zahval o naših **izbornih** skušenih domačih zdravilih. Lekarne Trnkóczyjevih firm so Na Dunaji dve in ena kemična tovarna v Gradci (na Štajarskem) ena pa v Ljubljani. P. n. občinstvo se prosi, ako mu je na tem ležeče, da spodaj navedena zdravila s prvo pošto dobi, da naslov tako-le napravi:

☞ Lekarna Trnkóczy poleg rotovža v Ljubljani. ☞

Cvet zoper trganje (Gicht),

je odločno najboljšo zdravilo zoper protin in revmatizem, trganje po udih, bolečine v krizu ter živcih, oteklino, otrpnele ude in kite itd., malo časa, če se rabi, pa mine popolnem trganje, kar dokazuje obilno zahval. Zahteva naj se samo „cvetu zoper trganje po dr. Maliču“ z zraven stoječim znamenjem. 1 steklenica 50 kr., tucat 4 gld. 50 kr. (21-9)

☞ Če ni na steklenici zraven stoječega znamenja, ni pravi cvet in ga precej nazaj vrnite.

Schutzmarke.

Kričistilne kroglice

ne smeje bi se v nijednem gospodinjstvu pogrešati in so se vže tisočkrat sijajno osvedočile pri zabasanji človeškega telesa, glavobolu, otrpnjenih udih, skaženem želodcu, jetrnih in obistnih boleznih, v škatljicah à 21 kr.: jeden zavoj s 6 škatljicami 1 gld. 5 kr. Razpošiljava se s pošto najmanj jeden zavoj.

☞ Vsa ta naštetá zdravila se samo prava dobijo v lekarni Trnkóczya v Ljubljani ☞
☞ zraven rotovža in se vsak dan s pošto razpošilja. ☞

Nik. Hoffmann,

tovarnar kirurških instrumentov, umetalni, ter orožni kovač in nožar

v Ljubljani, na Mestnem trgu št. 12,

priporoča bogato zalogo svojo raznovrstnega v njegovo stroko spadajočega blaga. Vsa zaloga obstoji iz lastnih izdelkov in se za vsako prodano reč jamči, da je dobra in iz najboljšega blaga narejena.

Zlasti so v zalogi najboljši noži za vrtnarje in vinogradarje, kakor sploh nožarsko in fino kovaško orodje za kmetovalce, vrtnarje, vinogradarje, gozdarje itd.

Reči, ki niso v zalogi, se po naročilu precej in v najboljši kakovosti narede. (20-20)

Marijanceljske kaplice za želoec,

ķterim se ima na tisuče ljudi zahvaliti za zdravje, imajo izvrsten vspeh pri vseh boleznih v zelodcu in so neprekosljivo sredstvo zoper: manjkanje slasti pri jedi, slab želodec, urák, vetrove, koliko, zlatenico, bljuvanje, glavoból, krč v zelodcu, bitje srca, zabasanje, gliste, bolezní na vranici, na jetrih in zoper zlato žilo. 1 steklenica velja 20 kr., 1 tucat 2 gld., 5 tucatov samo 8 gld.

Svarilo!

Opozarjamo, da se tiste istinite Marijanceljske kaplice dobivajo samo v lekarni Trnkóczy-ja zraven rotovža na velikem Mestnem trgu v Ljubljani.

Planinski zeliščni sirup kranjski

za odrasle in otroke, je najboljši zoper kašelj, hripavost, vratoból, jetiko, prsne in pljučne bolečine: 1 stekl. 56 kr., 1 tucat 5 fl. Samo ta sirup za 56 kr. je pravi.

Zdravila za živino.

Štupa za živino.

Ta prav dobra štupa pomaga najbolje pri boleznih krav, konj in prašičev. Konje varuje ta štupa trganja po črevih, bezgavk, vseh nalezljivih kužnih boleznih, kašlja, plućnih in vratnih oleznih ter odpravlja vse gliste, tudi vzdržuje konje debele, okrogle in iskrene. Krave dobé mnogo dobrega mleka. Zametek z rabilnim navodom vred velja le 50 kr., 5 zametkov z rabilnim navodom samo 2 gld.

Cvet za konje.

Najboljše mazilo za konje, pomaga pri pretégo žil, otekanji kolen, kopitnih boleznih, otrpnjenji v boku, v krizi itd., otekanji nog, mehurjih na nogah, izvinjenji, tiščanji od sedla in oprave, pri sušici itd. s kratka pri vseh unanjih boleznih in hibah. Steklenica z rabilnim navodom vred stane le 1 gld., 5 stekl. z rabilnim navodom vred samo 4 gld.

Wilhelm Klenert

prej Klenert & Geiger

**I. štajerska drevesnica za sadno drevje in vrtnice
v Gradci.**

(Ta drevesnica pripoznana je kot ena največjih in najbolj vredjenih v Avstriji.)

Priporočamo veliko in izborno zalogo:

Vrtno, visokodebelnatih in pritličnih; **sadnega drevja**, visokodebelnatega in pritličnega ter piramide, špalirje, kordone in enoletne požlahnitve; **divjakov** in **podlag za pritlikovce**; **jagodnega sadja**; **lepotilnega drevja** in **grmovja, drevja** (10—22) **za drevorede itd.****Razpošiljatev** pravilno imenovanih **cepljčev** vsih vrst sadja.

☛ Cenike je dobiti zastoj in franko. ☛

Koroški rimski vrelec

je najčistejša alkalična planinska kislina, naravna kakor izvira, nima v sebi nič sestavnih del, kateri bi neugodno upljivali, ne sčrni vina, zato je najboljša namizna voda. Ta vrelec je izvrstna zdravilna voda proti kataru in za bolezni v vratu, želodeci, mehurju, ledvicah itd. Posebno dobro zdravilo je voda rimskega vrelca zmešana z mlekom in sladkorjem proti otroškemu kašlju.

Koroški rimski vrelec prodaja v polliterskih in celiterskih steklenicah

M. E. Supan (69—7)

v Ljubljani na Dunajski cesti.

Gg. šolskim predstojnikom in učiteljem

priporoča

(41—12)

Andrej Druškovič

trgovina z železnino in orodjem

na Mestnem trgu št. 10,

vsa vrtnarska orodja, kakor tudi orodja za sadjarejo in obdelovanje sadnih dreves, in sicer: drevesna strgulja, škarje za gosenice, ročna lopatica, drevesna žaga, sadni trgač, drevesne škarje cepilnik, cepilnik za mladiče, cepilni nož, vrtnarski nož in drevesna ščetka. Orodja so vsa na lepo popleskani leseni plošči urejena in po prav nizki ceni.

(2—16)

„Ljubljanski zvon“.

Stoji pol leta glđ. 2.30, četrt leta glđ. 1.15.

Radgonska kislina voda

(Radkersburger Sauerbrunn)

Štefanije studenec.☛ **Najčistejši alkalični kislec** ☛

Lastnina J. DELLER-JA v Radgoni.

Glavna zaloga in prodajalnica za Kranjsko izročena je edino le agenturni in komisijski trgovini

J. LININGER-JA

Rimska cesta št. 9 v Ljubljani

(44—15)

kjer se sprejemajo vsa naročila.

Enotna cena je, ako se kupi 100 bokalskih steklenic v zabojih po 25 steklenic 16 glđ. in 100 steklenic po pol bokala v zabojih po 50 steklenic 11 glđ franko zaboj v Ljubljani. Manjše število steklenic se ne more naročiti, pač pa se dopolnje, ako kdo želi, kislec za poskušnjo.

Štefanije studenec

je oglene kisline in ogleno-kislega natrona najbolj bogata mineralna voda. je čisto alkaličen studenec in je vsled svojih izvanredno dijetičnih in zdravilskih lastnosti najizvrstnejši kislec.

Z vinom pomešan je Štefanije studenec jako prijetna, hladilna in poživljajoča pijača in se posebno zaradi tega priporoča, ker tudi najkislejše vino spremeni v prijetno, ljubko in sladko-okusno pijačo. To se izvrši po posebni ugodni sestavi vode Štefanije studenca, po kateri se vinska kislina nevtralizira, to je uniči. S sladkorjem, limonami (citronami) ali raznim sadnim sokom zmešana je voda Štefanije studenca prav šampanjcu podobna. Vsled velike množine proste oglene kisline in dvojno oglenih kislinskih soli, posebno pa dvojno ogleno-kislega natrona je Štefanije studenec najboljša namizna pijača, katera se z vso pravico uvrščuje mej najboljše kislice cele Evrope.

Štefanijski studenec

ima kot zdravilo najboljši vseh pri kataru želodca in črev, pri pomanjkanju teka, pri teškočah prebavljenega, pri zaprtji vode vsled prehlajenja, pri zlati žili, pri jetrih, vrančnih in žolčnih boleznih, pri bledici, popustni mrzlici in pri drugih živčnih afekcijah.

☛ Dobi se ŠTEFANIJSKI STUDENEC v znanih specerijskih prodajalnicah v Ljubljani in na deželi. ☛

„AZIENDA“

avstro-francoska družba za zavarovanje
življenja in rent.

avstro-francoska družba za zavarovanje proti
elementarnim škodam in nezgodam.

Ravnateljstvo:

na DUNAJI, I., Wipplingerstrasse šte. 43.

Imovina družbe:

9 milijonov gld. avstr. velj.

2 milijona gld. avstr. velj

Družba zavaruje

človeško življenje v vseh navadnih kombinacijah;

Zavarovanje za slučaj smrti, zavarovani znesek se izplača takoj po smrti zavarovanca njegovim ostalim, oziroma drugim obmišljencem;

Zavarovanje za doživetje preskrbovanje v starosti in otročje dote, zavarovani znesek se izplača zavarovancu samemu, ko doseže neko določeno starost;

Zavarovanje dosmrtnega dohodka udovskih pokojnin in dohodkov za odgojo po najnižjih premijah in z jako kulantnimi pogoji, zlasti onim, da se policam ne more ogovarjati.

a) proti škodam, ktere napravijo požar ali strela, parne ali plinovo eksplozije, ali se naredo z gašenjem, podiranjem in izpraznjenjem pri stanovanjih in gospodarskih poslopijih, tovarnah, strojih, mobiljah in vsakovrstnih opravah zaloga blaga, živini, gospodarskem orodji in zaloga;

b) proti škodam, ktere napravi ogenj ali strela ob zetvi in košnji na poljskih ali travniških pridelkih v gumnih in stogih;

c) proti škodam, ki je napravi toča na poljskih pridelkih;

d) proti nevarnostim prevažanja blaga po vodi in po suhem;

Zavarovanje proti telesnim nezgodam se se ni pričelo, a se bode pravočasno naznanilo p. n. občinstvu, kakor se prične.

Zastopstva družbe.

V Budimpešti, Wienergasse 3 in Schiffgasse 2; v Gradcu, Albrechtsgasse 3; v Inostu, Bahnstrasse, Hôtel „Goldenes Schiff“; v Lvovu, Marijin trg 9, nova; v Pragi, Vaclava trg 54; v Trstu, Via St. Nicolo 4, na Dunaji, I., Hohenstaufengasse 10.

V vseh mestih in večjih krajih avstro-ogerske monarhije nahajajo se glavne in krajne agenture, ki rade dajo pojasnila in dajo ponudbene pôle ter prospekte zastoj in vsprejemajo zavarovanja.

Glavni zastop v Ljubljani, Šelenburgove ulice šte. 3, pri
JOSIPU PROSENC-u

(5—12)

Založba tovarne

pri

Franju Detter-u v Ljubljani

na starem trgu št. 1. nasproti železnemu mostu (v lastni hiši.)

Tu se dobivajo najbolj različni kmetijski in drugi stroji in orodja n. pr. mlatilni stroji na vlačilo (Göpel) in na roko slamorezni, šivalni, potem stroji, s katerimi se žito čisti in odbira, dalje malni, ki snažijo, žito trejo (šrotajo) in sadje mečkajo, potem otrgači za koruzo robkati in grozdje obirati, za vino in sadje, smrki (pumpe), dalje tudi smrki za gnojnico; stroji s katerimi se repa in korenje drobi, preproste in dvojne pluge, blagajnice, varne pred tatom in ognjem, stroje za žehtanje in ožemanje po Strakoseh in Bonerjevemu načinu i. t. d.

Kmetovalci, ki ne morejo precej plačati nakupno vsoto za prekoristne stroje i. t. d., morejo plačati tudi pozneje, na pr. o Vseh svetih, o Božiči i. t. d. (46—14)

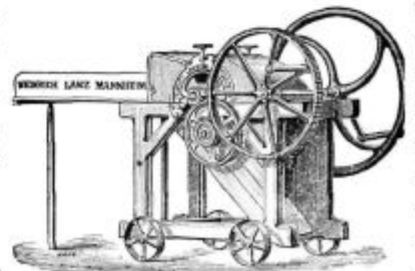
Jaz se tedaj priporočam za prav obilno nakupovanje, svarim pa ob enem gg. gospodarje, da se varujejo kupiti stroje od potovalcev (agentov), kateri so s svojim nepoštenim postopanjem uže marsikaterega gospodarja spravili v zadrego. —

Praviloma naj nikdo ne kupi reči, katere ni poprej videl, in če to ni mogoče, vsaj ne od ljudi ali od tyrdk, katere nihče ne pozna. Z neprevidnem postopanjem je bil uže osleparjen marsikater dober in pošten kmetovatec.

Moj popotnik Ivan Grebene ima mojo legalizovano, splošno pooblastilo, nanj se morejo kmetovalci popolnoma zanesti in mu dajati naročila za mene. Drugači pa prosim se pismeno in s zaupanjem na me obrniti.

S spoštovanjem

Franc Detter.

C. kr. konces. parobrod. društvo**„CUNARD LINE“**sprejema **blago** in **popotnike** za
severno in južno Ameriko. (81-1)**Razjasnila daje**
„Cunrad Line“ v Trstu,
v ulici Valdirivo št. 28.**Zahvala,**slavnemu glavnemu zastopu vzajemno-zavarovalne
praške banke „SLAVIJE“, ki mi je po gosp. Jakopu
Capudru na Vidmu izplačal popolno odškodnino v znesku
393 gld., nastalo mi vsled požara dne 29. oktobra t. l.Priporočam ta zavod vsakemu, ki ni še zavarovan
kajti izplačuje hitro in pravično vse škode, kakor sem
se sam pričal. (80-1)

V Rafolčah, 26. dan novembra 1888.

Anton Jakša,
župan in priča.**Lovro Igljč,**
poškodovaneec.**Pranja se ne bode bati več!**

Pralni in ovijalni stroj (sistema STRAKOSCH & BONER) je zopet tako praktično in dragoceno izumljenje, da zaradi svojih velicij koristij se povsod vedno bolj udomačuje in bode polagoma neobhodna za vsako redno gospodinjstvo. Kakšne težave so združene, da se opere in uredi umazano perilo, znano je dovolj vsakej gospodinjji. Kako hitro in jako jednovito vrši se pa to z prepraktičnem strojem za pranje in ovijanje, iz katerega pride perilo že več nego na pol suho, popolnoma čisto in svetlo. Skoro brez šuma in brez truda dva človeka v malih urah na tem stroji več obdelata, kakor pri navadnih težavnih in zamudnih razmerah 4 do 5 dražih žensk v ravno toliko dneh. Perilo se pri tem prav nič ne poškoduje in je, kakor že povedano, jako čisto. Tudi pomodri se pri tem lahko. Stroj postavi se lahko na katerem kraji koli in ne onesnaži tal, ker deluje hermetično zaprt. Na tisoče priznalnih pisem je pri tovarni STRAKOSCH & BONER na ogled. Tudi tu so že začeli upotrebijati s to velikansko in koristno novostjo in tu naj slede nekatera spričala o tacih strojih, katere sem jaz preskrbel in so se dobro obnesli.

Vabim torej gospodinjje, posestnike hotelov itd. najljubneje, da pridejo mnogobrojno kupovati stroje.

Z velespoštovanjem

FRAN DETTER

nasproti železnemu mostu v Ljubljani.

Gospodu Fran Detterju v Ljubljani.

Na željo Vašo potrjujem Vam prav rada, da sem jako zadovoljna s pralnim in ovijalnim strojem (sistema Strakosch & Boner), ki sem ga kupila pri Vas, ga vsakej gospodinjji najsrčneje priporočam. Jaz ne bi mogla pri mojem gospodinjstvu več pogrešati tega za vsako gospodinjstvo tako koristnega stroja, s katerim se prihrani mnogo časa, dela in kuriva, ter se perilo jako varuje.

V Ljubljani dne 10. oktobra 1888.

Karolina Drelse, tovarnarjeva žena.

Gospodu Fran Detterju v Ljubljani.

Pralni in ovijalni stroj, kateri sem kupila pri Vas (sistema Strakosch & Boner) popolnem ustreza njega zahtevam, kajti prihrani se pri tem mnogo dela, časa in kuriva, perilo pri tem nič ne trpi in torej lahko ta stroj vsakej gospodinjji iz lastne skušnje najiskrenejše priporočam. (74-3)

V Ljubljani dne 10. oktobra 1888.

Z velespoštovanjem *Jeanette Schlegel*.